

JE LI TO OZBILJNA?

aleksandar mihaljki

Robert Ashley

Na pitanje što je danas sve pop glazba, a što je umjetnička glazba te postoji li još uvijek ta podjela ili ne, gotovo je nemoguće dobiti od svih zapitanih jednoznačan odgovor. Naravno da su razlog, s jedne strane, ne samo startne pozicije upitanog već i način formiranja glazbene ponude, s druge strane. U istom kontekstu je uloga suvremene tehnologije reproduktivne tehnike i nestajanje prodavaonica s nosačima zvuka ozbiljne glazbe i pojava brojnih mogućnosti nabavljanja besplatnih snimaka raznih razina zvučnog zapisa (tj. prilagođenih raznim potrebama).

Pa barem otvorimo razmišljanje na ovu temu. Slično je već bilo kada smo govorili o *noisu*, urbanim aboridžinima, etnu, ambijentaloj, eksperimentalnoj i elektronskoj glazbi, novom klezmeru, minimalnoj i improviziranoj glazbi, tangu itd.

Odgovor je na spomenuto pitanje teško naći iz više razloga, te navedimo one dominantne:

- s ozbiljnoglazbene strane se od konzervativnog dijela ove scene ovoj temi pristupa gotovo sektaški jer je ugroza povelika, a zatvorenost ovih krugova osigurana je institucionalno - znači nije im ni potrebno,
- s pop-glazbenog radikalnog krila, koje se do razvodnjene neprepoznatljivosti približilo novoglazbenoj sceni i postaje

njezinim dijelom, i pitanje se drži izlišnim, pa se onaj koji bi ga postavio neugodno legitimirao barem kao nevježa, „štreber“ ili usukana glava - zato se više niti ne postavlja,

- nadalje, zbrka oko pojmova, a i njihovih definicija, je takva da se doima kako je za krčenje ove šume Striborove potrebna snaga barem mitskog strip-junaka.

Spomenimo i stanje u prodajnim mrežama na koje se nailazi pri kupnji. Sve ovisi o onima koji su vlasnici te slažu police. Iste autore ćete u istoj ulici naći različito razvrstane. Slično je i u katalozima.

Potreba za raščišćavanjem ovog frustrirajućeg stanja neupitna je svima kojima su invencija i kreativna snaga ključni kriteriji uz neophodnu ili barem minimalnu znatiželju za vrijeme u kojem žive. Naime, nedvojbena vrsnoća ovih glazbenika je nesporna. Otvoreniji će za nove ideje već u vrlo bogatoj filmskoj glazbi biti zdvojni i postati barem znatiželjni jer se u njoj najčešće susreću s ovom problematikom. Zanimljivo je kako je velik broj onih iz ozbiljnoglazbenog tabora koji će poslušati i prikloniti se etno glazbi i u njoj nalaziti inspirativne vrutke ne samo zbog vremena multikulturalnosti, ali one susjede oko sebe koji su počesto iste školske spreme i pripadaju istom društvu i kulturi neće ni primjećivati. Razlog je banalan: žive i rade u drugom kontekstu - opredijeljeni su!

Za nama su već čitave ne samo urbane generacije koje se osjećaju pripadnicima rok kulture ili *jazza* i koji pripadaju takozvanom zapadnom demokratskom krugu koji se pokazao vječno dovoljno senzibiliziranom i s autentičnim kulturnim potrebama koje, nakon ponajčešće formativnih godina, od glazbe svoje mladosti traže više, a *art* glazba ne korespondira

svijetu u kojem upravo žive. Uvjeravanja muzičkog *establishmenta* da im *art* glazba nudi puno više im se doima neuvjerljivim, pa i deplasiranim (oni imaju druge habituse i leksike). U Americi ponajviše jer se potreba za autentičnom kulturom pokazala najžilavijom, čemu svjedoči i njihova nova glazbena scena, o čemu smo pisali u tekstovima posvećenim Robertu Ashleyu i Louu Harrisonu. Podjela je ondje pojednostavljena na dvije polarizirane grupe: onu koja baštini europsko nasljeđe i onu koja je okrenuta autentičnom i u dosluhu je sa širokim glazbenim dijapazonom, od *jazza* i etna do *rocka*. Kod njih je to, ipak, i nešto drugačija glazba.

U umjetnosti i na novoglazbenoj sceni je kod kritike, skladatelja i interpreta dulje na snazi, znači i više no deklarativno, nepriznavanje granica između tzv. umjetničke i popularne glazbe. Granice je sve teže uočiti zato što su nekadašnje prazne margine ovih glazbi premrežene brojnim otklonima s jedne i druge strane. Obično govorimo o onima koje su se uputili ka popularnom iz umjetničkog; raznim, uglavnom radikalnim pojednostavljenjima ili preuzimanjem nekih od značajki iz drugog - pop-tabora. Više sam puta u razgovorima sa skladateljima čuo iskreno naveden razlog „atrakiranja“ - zarada. Čak sam radio i odabire iz naše pop-produkcije za njih (nisu baš nepoznata imena). Brojni nam primjeri mogu pokazati kako su temeljne značajke kreativnijeg djela popularne glazbe prevladane i proširene - i to od samih autora koji se komotno osjećaju i u prostoru donedavno drugog tabora. Zanimljivo je kako se u ovom kontekstu donedavno počesto zaboravljala moguća reverzibilnost procesa. Forma već dugo vrijeme kod predstavnika popa nije ni kratka, a ni jednostavna, te ne posjeduje strofičnu organiziranost. Harmoniziranja su itekako prisutna, a

melodija i rif zasigurno više nisu najvažnija, nosiva značajka. Ritam je rijetko plesni, i to ako ga i ima; prije je to kraće injektiranje, ali s drugom svrhom. Interpreti u sve većem postotku završavaju i muzičke akademije te su nesporne i njihove mogućnosti u tradicionalnom smislu. Oni su stasali i sa suvremenim tehnologijama, te ne posjeduju frustracije koje osjeća starija generacija art-skladatelja kada mora učiti i stalno održavati korak s mijenama. Iz današnje se perspektive doima da je tehnologija odigrala presudnu ulogu u samoj estetici, ali i u procesu kreiranja, jer je omogućila nadarenima neovisnost u realizaciji zamisli, čak i bez minimalne edukacije i poznavanja nota. Ne manje važna je i funkcija suvremene glazbe iz ovog dijela tabora; ona nema onu socijalnu funkciju koja se pripisivala pop ili folk glazbi. Namijenjena je isključivo individualnom slušanju; za eventualni koncert i tijekom njega zahtjeva se jednako ili puno više truda u pripremi svih sofisticiranih instrumenta i elektronskih pomagala nego na koncertima ozbiljne glazbe. Rečeno zasigurno nije nikakva novost, već kratko podsjećanje na naše vrijeme kada ni kritika ne istražuje geneze brojnih individualnih rješenja, već analizama iscrpljuje uratke glazbene industrije po žanrovima koji su vrlo često prije mjesta smutnije nego li razumijevanja.

Kao svoje prethodnike oni smatraju *avant rock*, *noise*, *industrial*, elektroniku, improvizirajuću, eksperimentalnu i dio nove glazbe. Pristupačnost digitalnih tehnologija i ponude raznog računalnog sklopovlja daje joj garanciju za dug život. Računalno sklopovlje je nikad jednostavnije i jeftinije, a programi nikad pristupačniji za uporabu. Ponuda *samplova* (uzoraka) je tolika da se uopće ne mora izlaziti na teren;

dovoljno je prošetati se internetom i po povoljnoj cijeni naručiti priređene na digitalnim nosačima zvuka. Ta ista digitalna tehnologija svojom preciznošću realiziranja zamisli osigurala je egzistenciju slabijih idioma; jer iznimno bogata tekstura, koja je inače značajka većine snimki o kojima govorimo, u analognoj je tehnici ili transkribirana za tradicionalne interpretativne snage neizvediva bez gubljenja ne samo kreativne individualnosti.

Naravno da su negdanji standardi marketingom relativizirani ili demokratizirani. Pogledajte tekst o ulozi producenata; tko su bili i koje su kompetencije imali. Kvaliteta tonskog zapisa koja je jedno vrijeme bila rigidni vodič za kupnju izgubila je svoj primat. Sjetimo se uloge Dušana Dragovića nekad (ali imajmo u vidu ovdje ponudu koja je bila gotovo siromašna u reproduktivnoj opremi i nosačima zvuka ili tonskim zapisima). Dobrano se promijenio i mentalni sklop slušatelja - bili smo svjesni potrebe za učenjem na obje fronte (oprema i glazba)! Za ozbiljnu smo glazbu „štimali“ uši u bečkim dvoranama, dok smo u današnjoj narcisoidnoj kulturi svemu dorasli. Ali, za utjehu, nije to samo naša krivnja; marketing se kao struka ne samo pojavio i razvio već i dominira (našim potrebama). Zaključimo s prisutnom i internetskom ponudom nespornih antologijskih izdanja sakupljenim u veće kufere po iznimno pristupačnim cijenama: na kuferima su istaknuta imena skladatelja, producenata, interpreta i dirigenata, a ima snimaka i visoke kvalitete.

Posebna stavka unutar naše teme su mogućnosti besplatnog skidanja s interneta, ali o tome drugom zgodom jer je, kao i začeta tema, formatom iscrpiva tek knjigom (ili možda ipak knjigama).

